

Město jako obývánk

Ekocentrum Mladá Boleslav
19. 4. 2012

Robert Sedlák
Nadace Partnerství
www.nadacepartnerstvi.cz

Robert Sedlák
robert.sedlak@nap.cz

nadace

partnerství

| LIDÉ A PŘÍRODA

- od roku 1991 / sídlo v Brně / tým cca 25 lidí
- **nadační příspěvky (granty)**
- **odborná asistence**
- **vzdělávání**
- **programy s důrazem na udržitelný rozvoj / komunitní rozvoj**

Neříkáme: „My k vám přijedeme a vyřešíme problém za vás“.

Říkáme: „My vám pomůžeme, abyste problémy uměli řešit sami“.

program PROSTORY

**kvalita veřejných prostranství a udržitelných sídel
zapojování veřejnosti do rozhodování**

přenos zkušeností:

Jan Gehl / Gehl Architects

Project for Public Spaces, New York

Nick Wates – Akční plánování

Střední Evropa + Balkán

vlastní projekty

pod hlavičkou

Partnerství, o.p.s.

obsah

proč není město naším obyvákem?

minulých 100 let ve vývoji měst a společnosti

živé nebo mrtvé město – otázka nabídky a životního stylu

(hardware + software)

jak to udělat, abychom si město užívali?

kvality veřejného prostoru

příklady

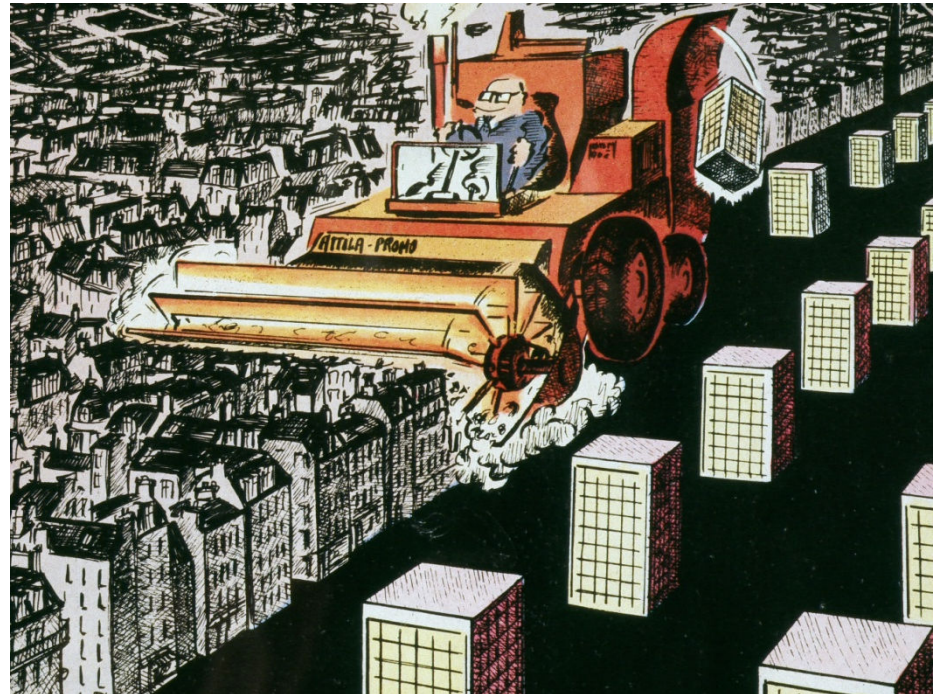
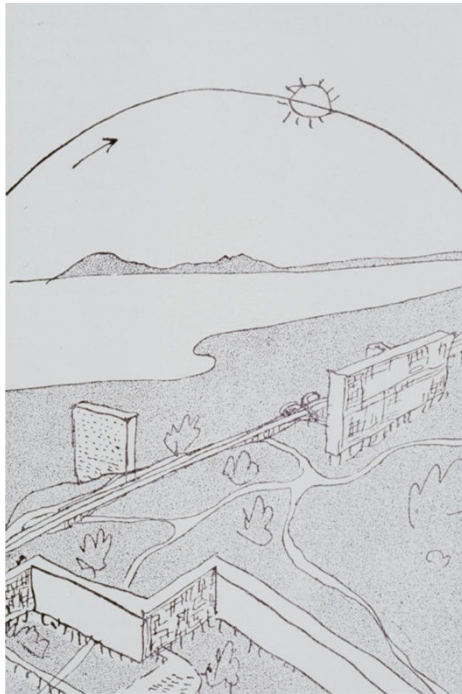
závěr: doporučení, odkazy

neudržitelnost současných měst

moderní urbanismus a využití území

- funkční zónování, velké vzdálenosti mezi cíli
- veřejné prostory = místa, která zbyla mezi budovami

neudržitelnost současných měst

rozpínání města do krajiny – sídelní kaše, brownfields

- suburbanizace
- závislost na dopravě, odcizení, parazitování na centru
- stavění na zelené louce atraktivnější než obnova

neudržitelnost současných měst

doprava

- rychlost – změna měřítka, změna vnímání vzdálenosti
- hluk, CO₂, škodlivé emise, prach
- zahlcení měst dopravou

NOT THE CAR BUT THE SUBURBAN HOME IS THE DEADLY WEAPON

DAILY SUBURBAN MORTARFIRE AGAINST URBAN CENTERS

neudržitelnost současných měst

doprava

- „privatizace“ veřejného prostoru parkováním
- vytlačení ostatních druhů dopravy (cyklistů a pěších)
- vytlačení dalších funkcí spojených s pobytem

neudržitelnost současných měst

energie, suroviny, odpady

globální změny klimatu

zdravotní stav populace

ekonomická udržitelnost – státní dluhy,...

hledání odpovědi na otázku udržitelnosti města zahrnuje i řešení těchto problémů

je však nutný celostní, mezioborový přístup, politická vůle a vůle ke změně životního stylu

**město
s lidským měřítkem
jako strategie**

živé nebo mrtvé město?

veřejný život se skládá z těchto typů aktivit:

a) nezbytné - téměř nezávislé na vnějším prostředí

veřejný život se skládá z těchto typů aktivit:

b) volitelné - nad rámec nezbytných aktivit

veřejný život se skládá z těchto typů aktivit:

c) společenské - závisí na přítomnosti jiných lidí

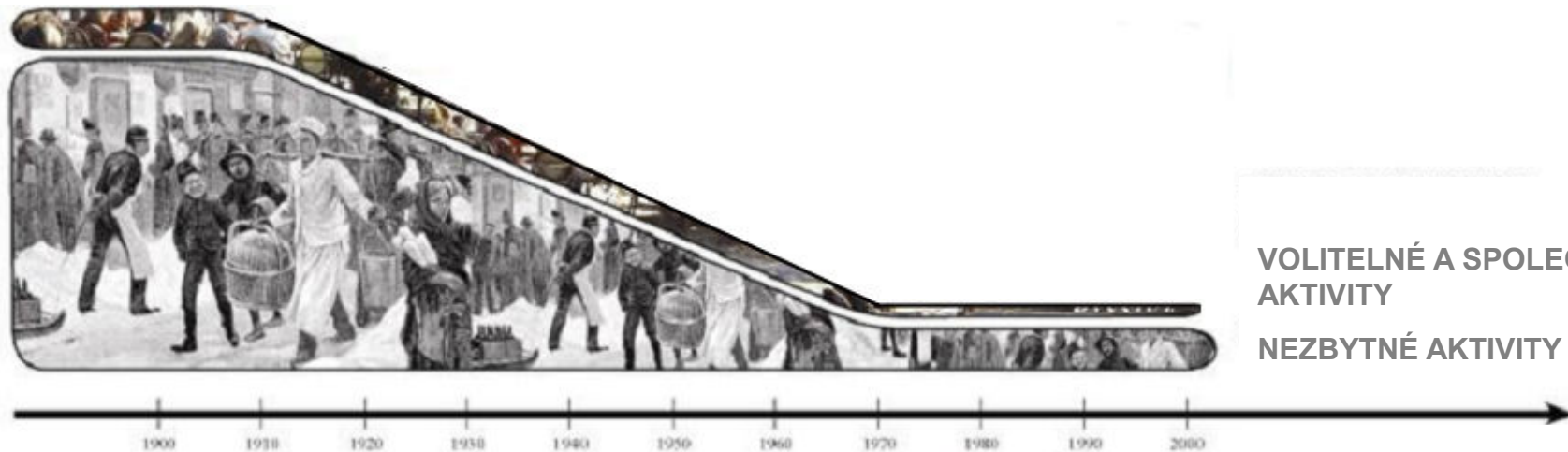

co určuje život na veřejných prostranstvích?

co platilo před sto lety, dnes už neplatí...

1900

2000

VOLITELNÉ A SPOLEČENSKÉ
AKTIVITY

NEZBYTNÉ AKTIVITY

INVAZE AUTOMOBILŮ

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

PĚŠÍ ZÓNY

ZKIDŇOVÁNÍ DOPRAVY

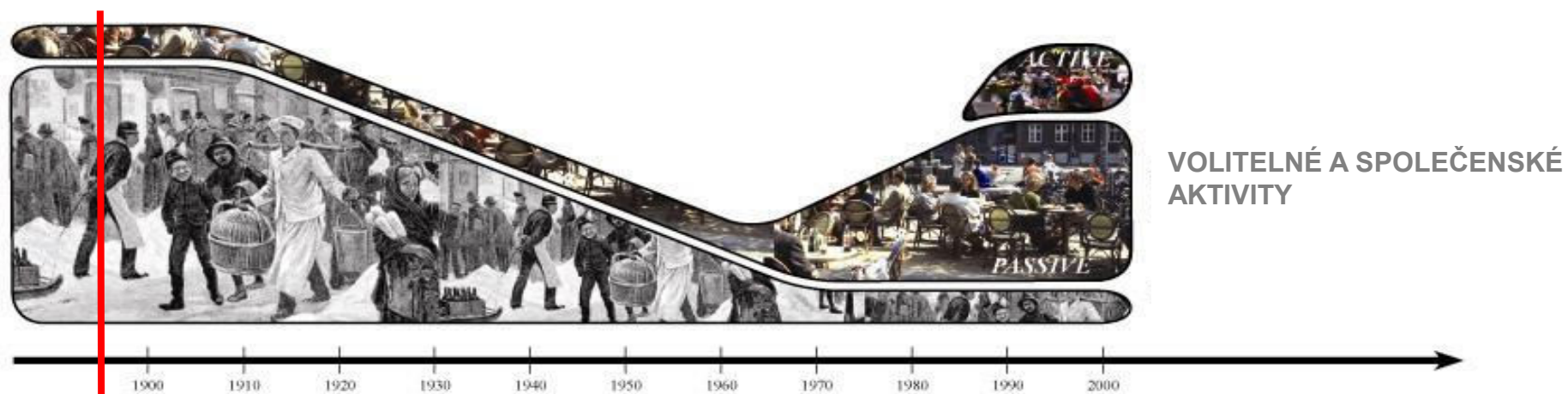
Jan Gehl a kolektiv
NEW CITY LIFE
Kodaň 2006

1900 – 2000: od nezbytných aktivit k volitelným

1.) potřeby lidí se mění

- snižuje se hustota osídlení a počet členů domácnosti
- počet nezbytných aktivit se snížil

v roce 1900 žilo
v tomto domě
9x více lidí než
dnes

1900 – 2000: od nezbytných aktivit k volitelným

2.) nové technologie mění životní styl

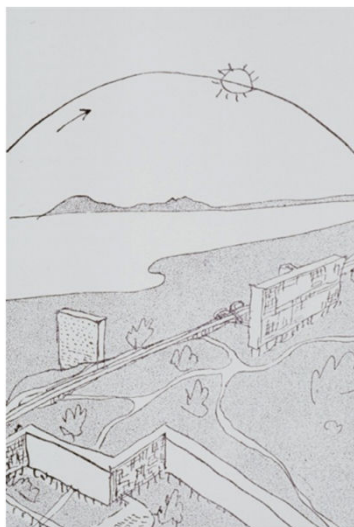
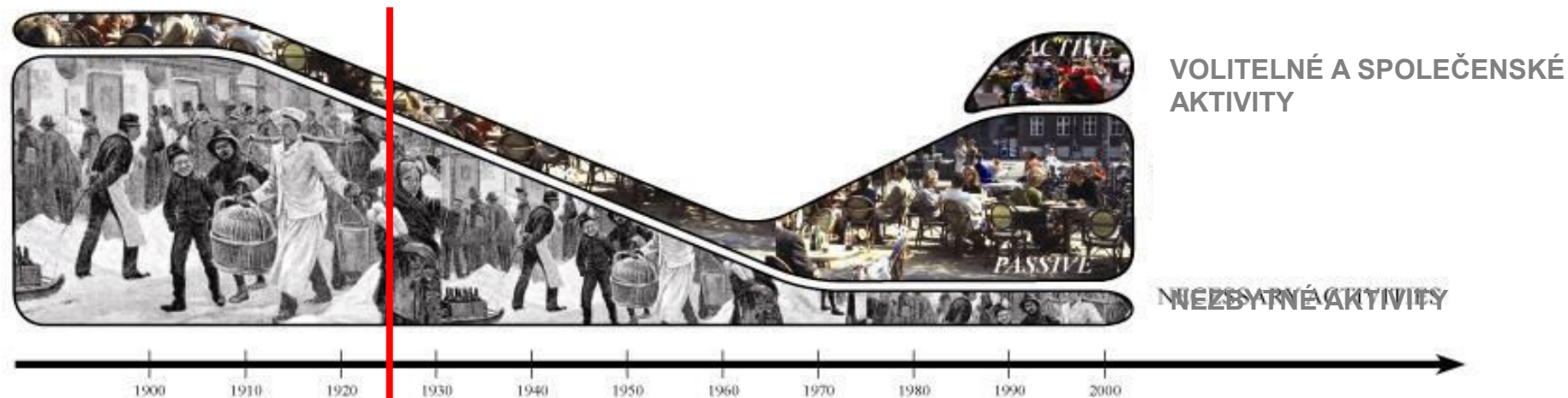

- Přímá setkání lze nahradit nepřímou komunikací
- Aktivní zážitek může být nahrazen sledováním obrazu odjinud
- Spontánní účast v místě nahrazena přesunem za vybranými přáteli

1900 – 2000: od nezbytných aktivit k volitelným

3.) chyby moderního urbanismu

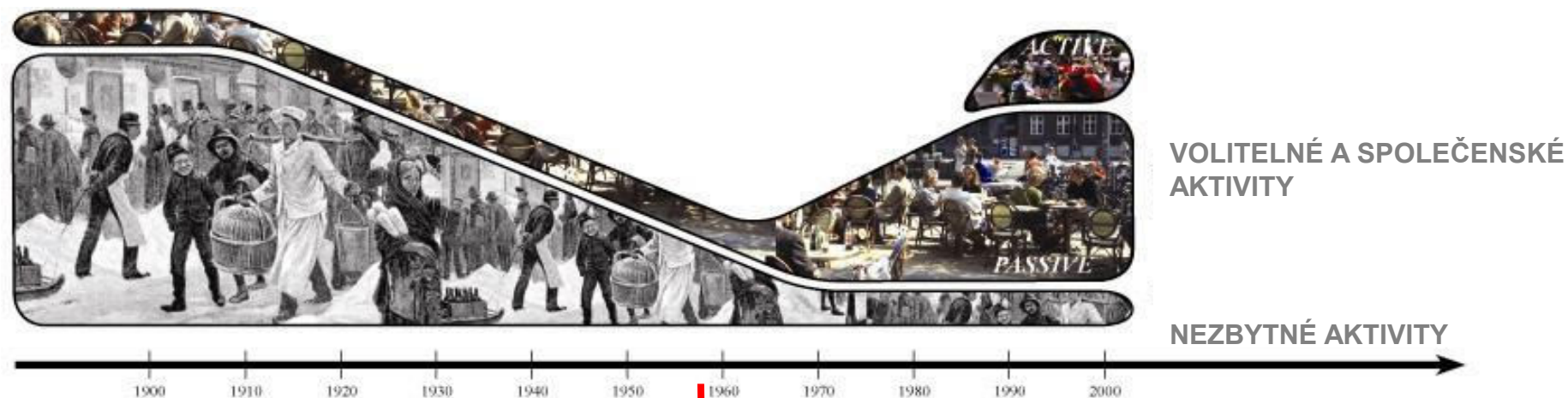

funkční zónování
zeleň a slunce pro každého
zrušení formy náměstí a ulic

1900 – 2000: od nezbytných aktivit k volitelným

4.) závislost lidí na autech

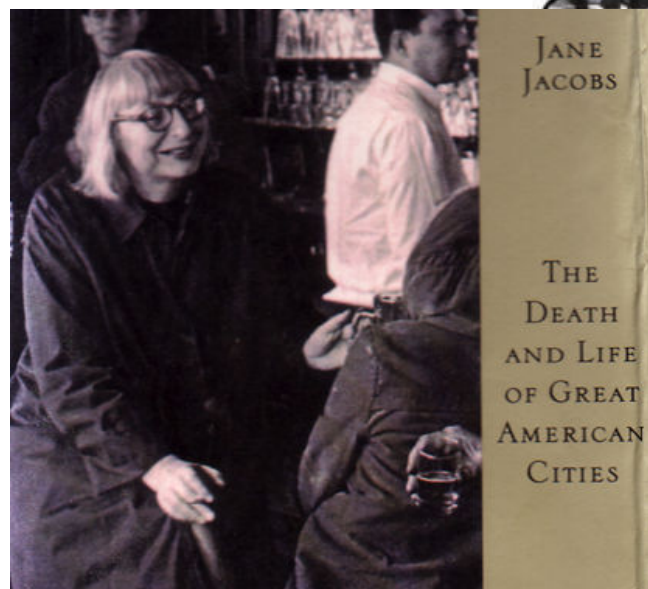
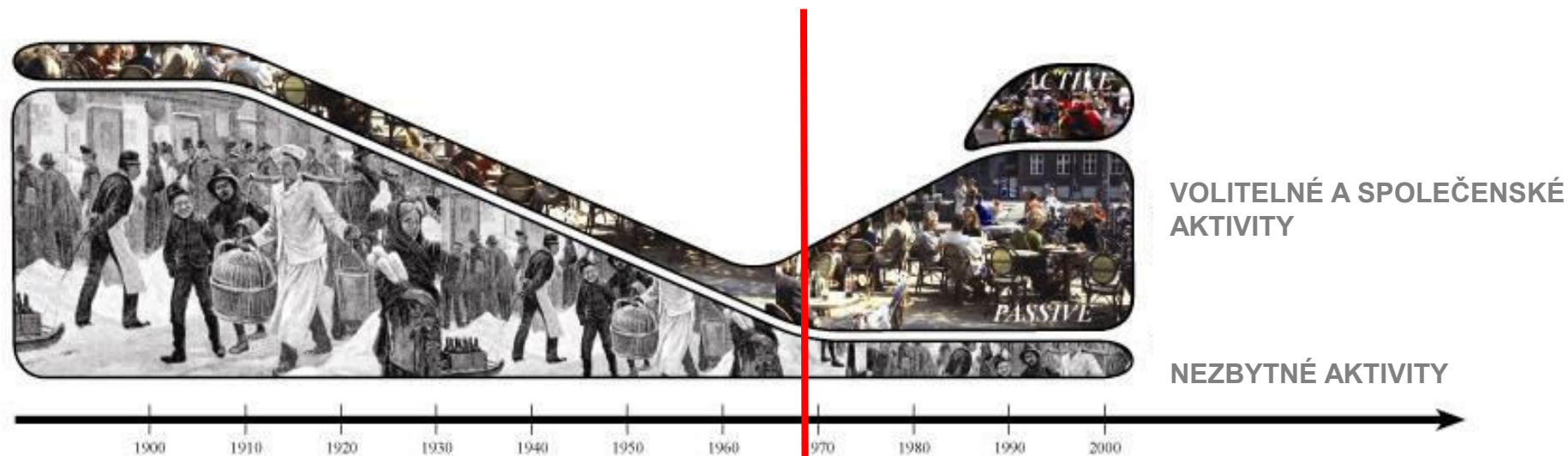

LIDÉ A PŘÍRODA

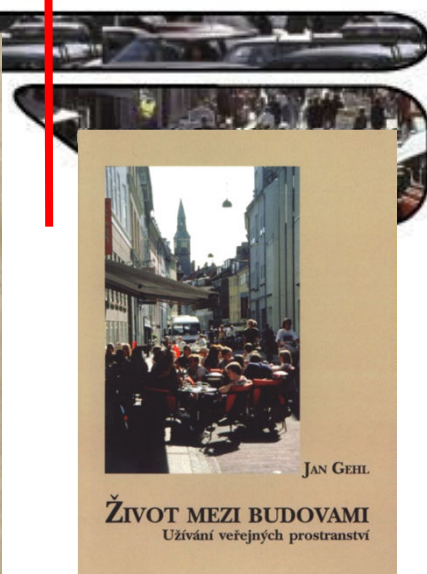

1900 – 2000: od nezbytných aktivit k volitelným

5.) renesance zájmu o život na veřejných prostranstvích

b

INVAZE AUTOMOBILŮ
VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ
PĚŠÍ ZÓNY
ZKIDŇOVÁNÍ DOPRAVY

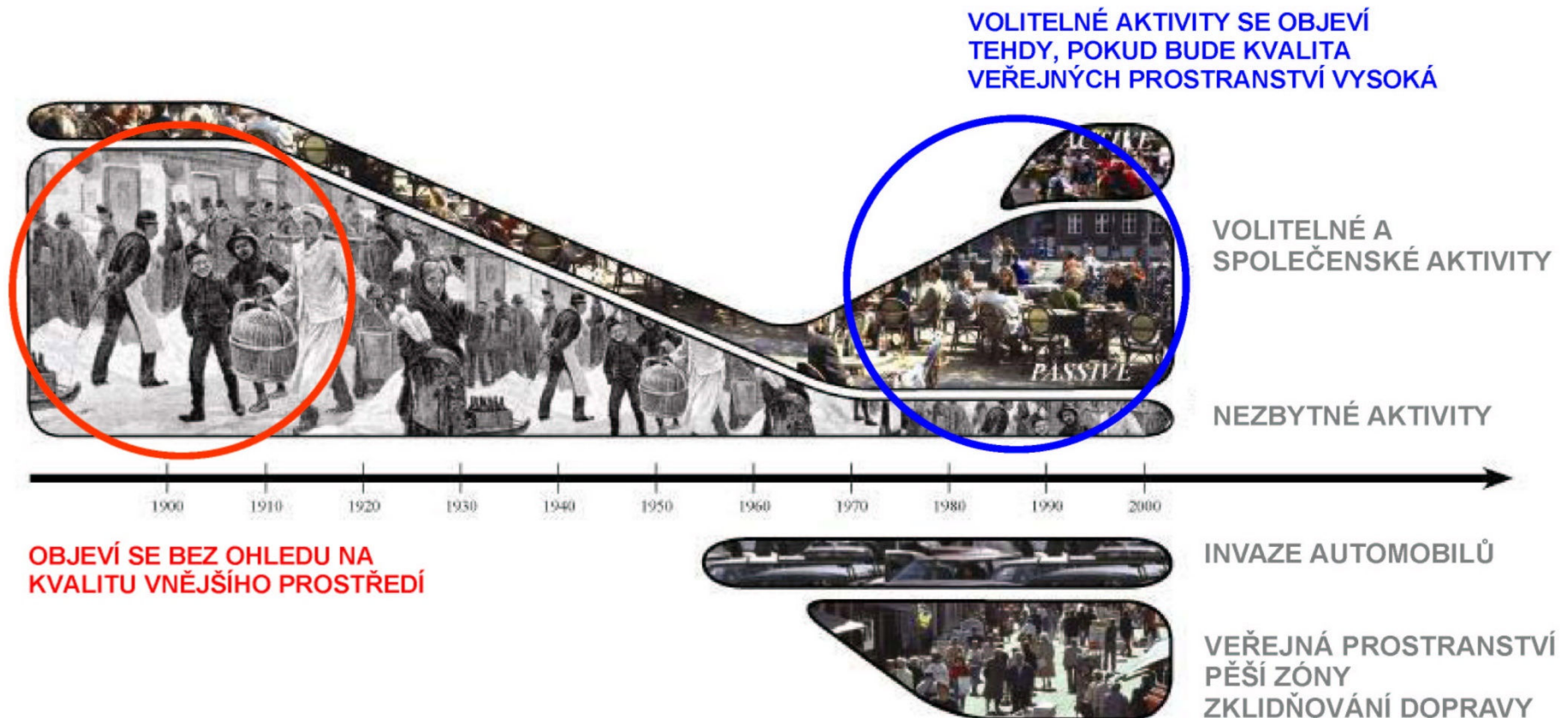
LIDÉ A PŘÍRODA

počet nezbytných aktivit se výrazně snížil.

chceme-li udržitelná města,

musíme zlepšit možnosti pro volitelné a společenské aktivity

= vytvářet veřejná prostranství vysoké kvality

chceme-li vytvářet živá města, můžeme udělat toto:

1) pozvat více lidí

2) umožnit lidem strávit zde delší dobu

živé město = počet lidí x strávený čas

pomalá doprava

dlouhé pobyty

**živé město / soft city = město zaměřené na pohodlí lidí, nikoli aut
= město s lidským měřítkem, mixem funkcí, živým parterem a
pomalou dopravou**

takové město zároveň naplňuje principy udržitelnosti:

- šetří plochu
- šetří energii (je kompaktní, úspory v dopravě)
- podporuje sociální vztahy
- podporuje zdraví (podmínky pro přirozený pohyb)
- je atraktivní

soběstačné čtvrti a promísení funkcí

koncept „urban village“:

- místo kde lidé mohou bydlet i pracovat

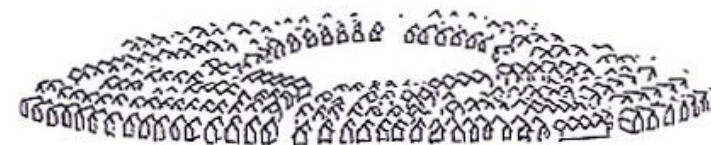
CITY & PARASITE

CITY WITHOUT SUBURB

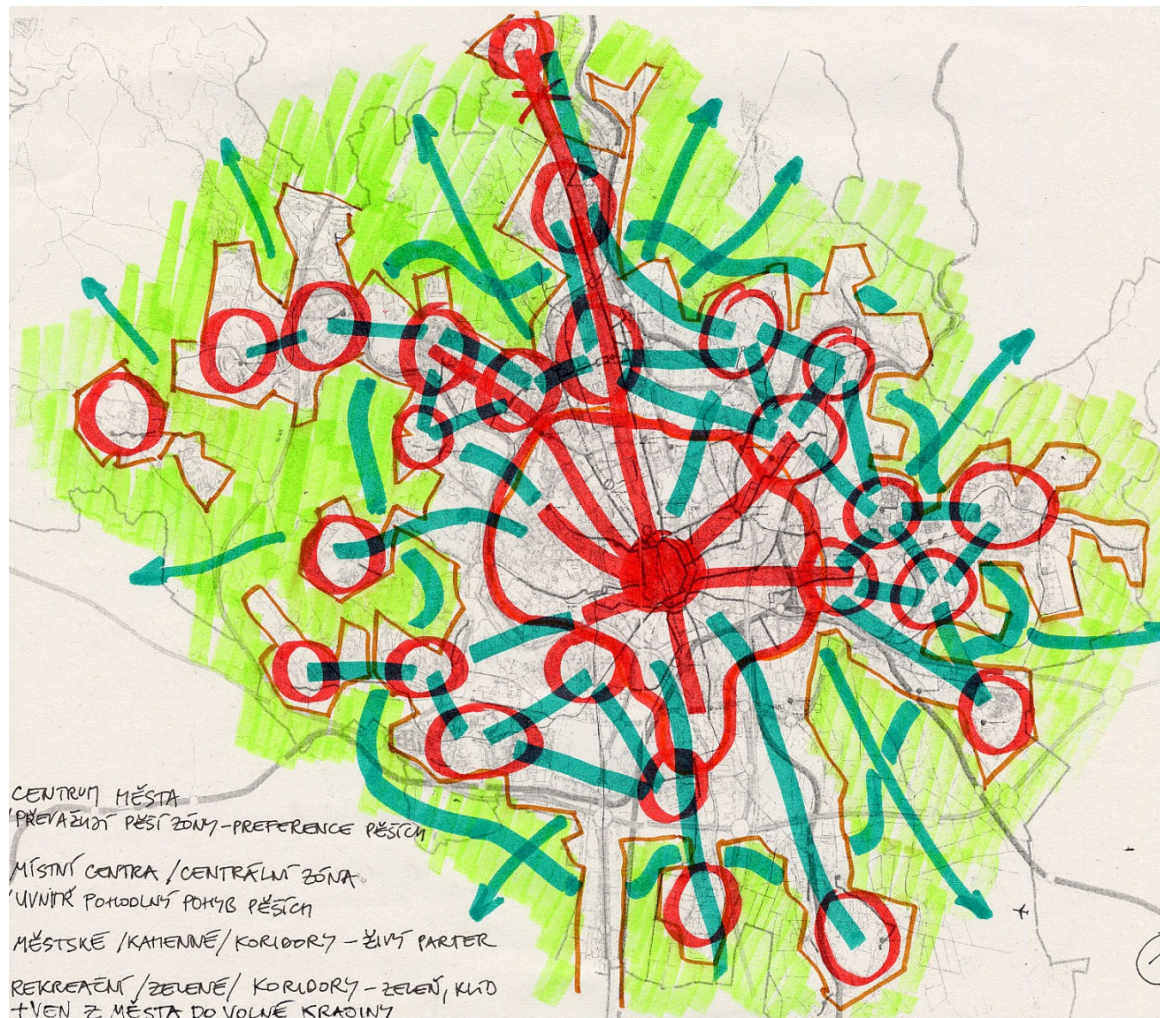
CITY WITH SUBURB

SUBURB WITHOUT CITY

CITIES WITHIN THE CITY

soběstačné čtvrti a promísení funkcí

- snadná dostupnost každodenních cílů
- sounáležitost s místem

soběstačné čtvrti a promísení funkcí

- snadná dostupnost každodenních cílů
- sounáležitost s místem

pocit bezpečí

- přítomnost lidí v budovách po celých hodin – polyfunkční využití

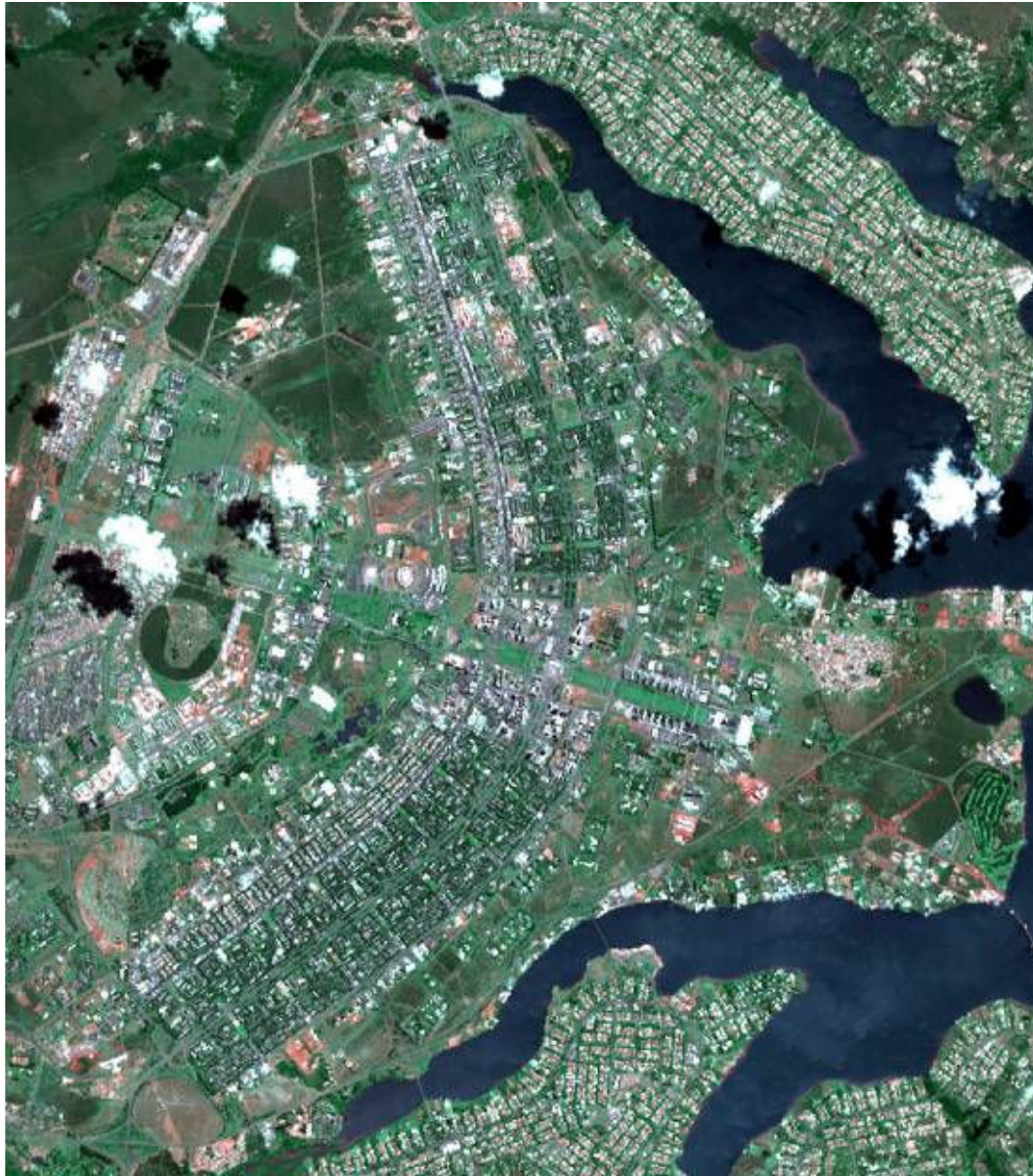

lidské měřítko?

- plánování města z výšky 5000 m

(Brasília)

lidské měřítko?

- plánování města z výšky 5000 m

lidské měřítko

- městské plánování z perspektivy chodce

lidské měřítko

- sousedské vztahy – přirozený dohled

lidské měřítko?

- architektura pro rychlost 60 km/h

lidské měřítko

- architektura pro rychlost 5 km/h

lidské měřítko

stavění včera...

lidské měřítko

... a dnes

lidské měřítko

- mikroklima

živý parter?

živý parter

10 jednotek / 100 m, mix funkcí

živý parter

členitý reliéf fasády

živý parter

kontakt mezi vnitřkem a vnějškem, osvětlené výlohy a možnost jejich prohlížení

živý parter

vertikální členění, flexibilita

živý parter?

také u bydlení!

živý parter

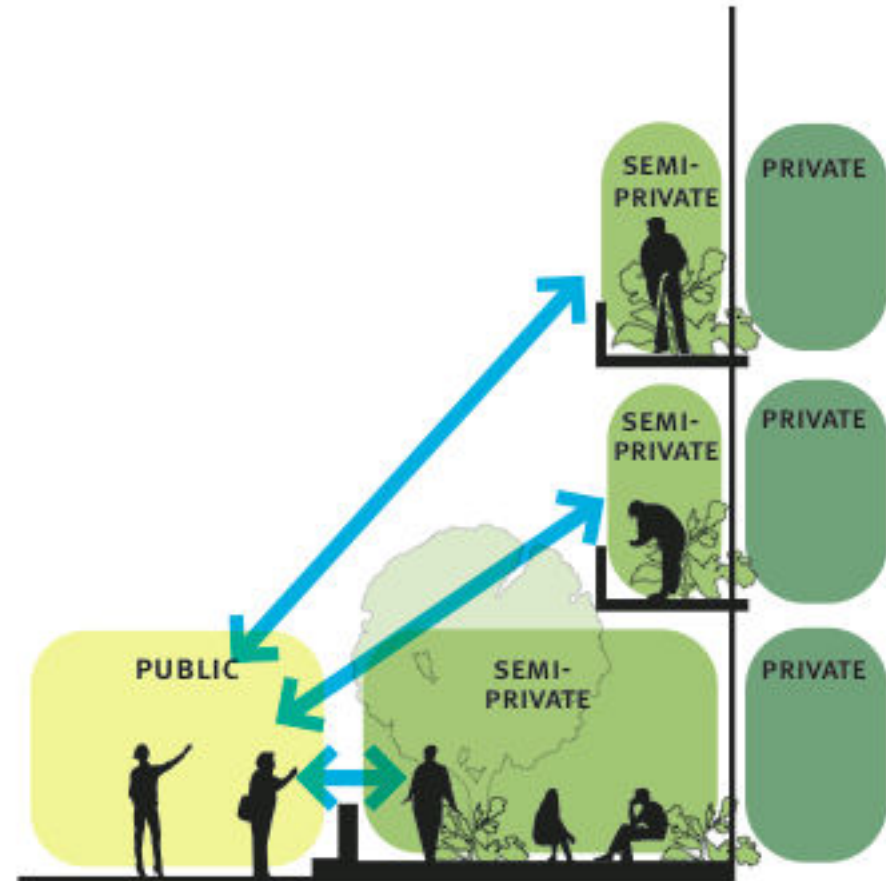
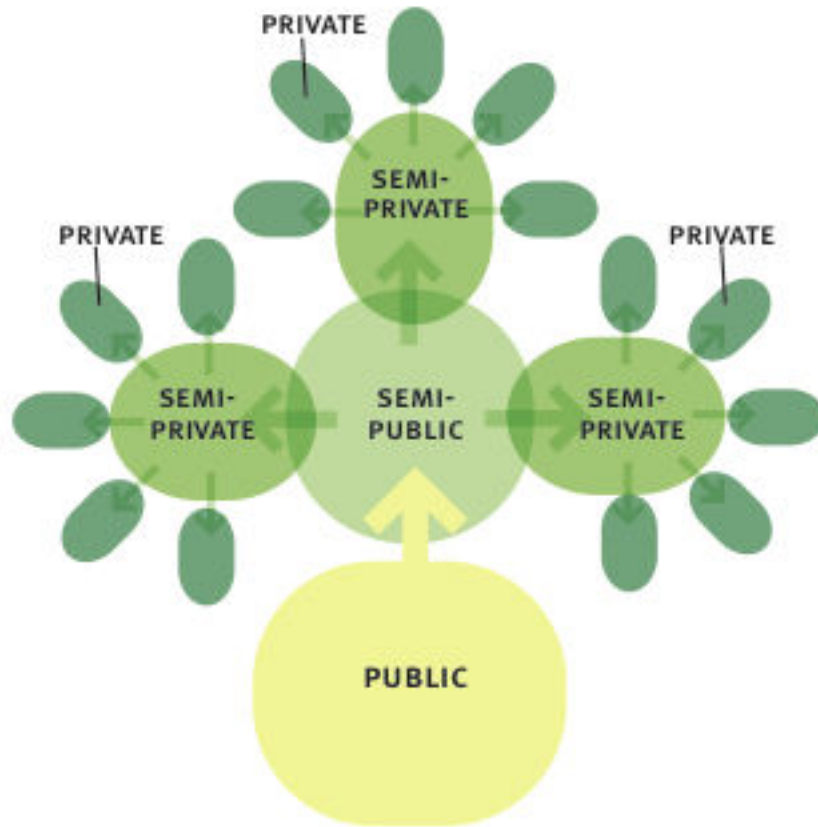
prostor pro rozvoj aktivit podél fasády

lidské měřítko

lepší jeden metr před domem/bytem než 10 metrů za rohem

lidské měřítko

lepší jeden metr před domem/bytem než 10 metrů za rohem

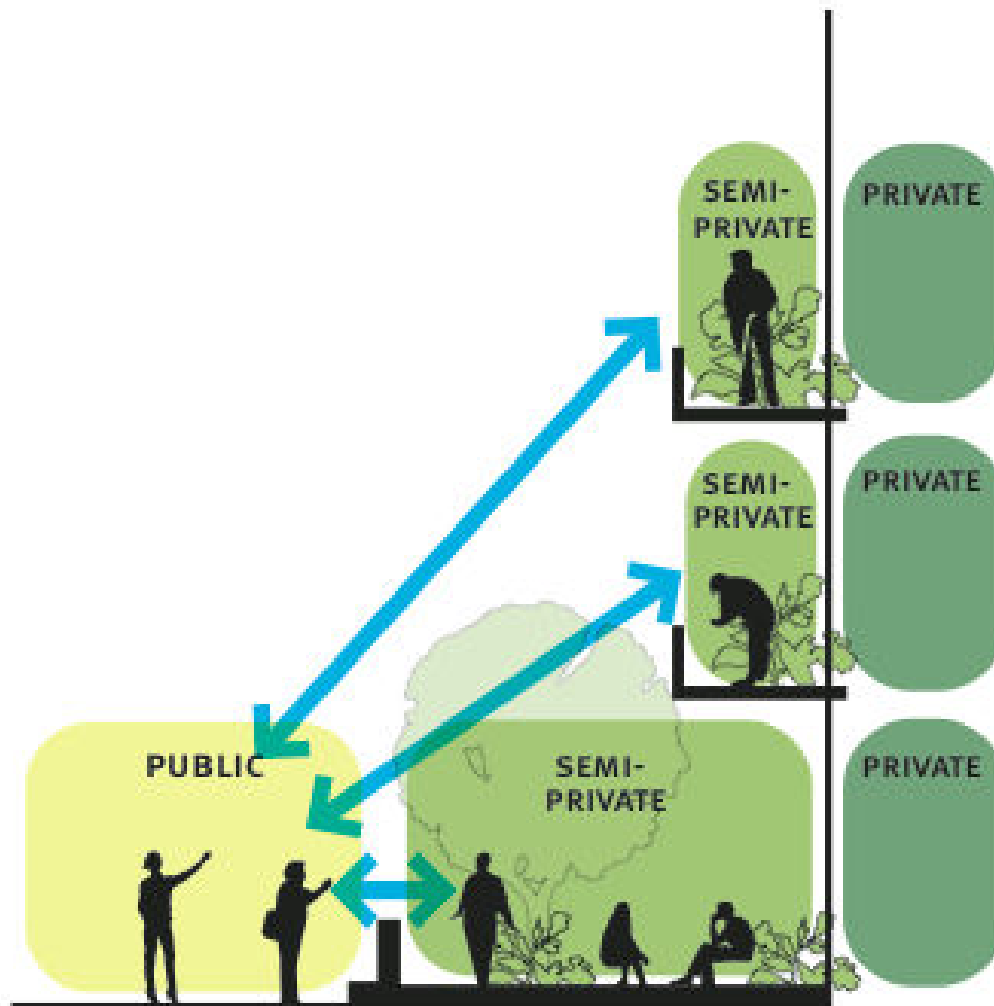

lidské měřítko

lepší jeden metr před domem/bytem než 10 metrů za rohem

živý parter

vymezení polosoukromých prostorů – dohled - volný a bezpečný pohyb dětí

živý parter

většině současných obytných domů chybí...

živý parter

... ale je možné jej doplnit

obytná zóna

jak s auty?

pomalá doprava

- pomalá ???

pomalá doprava

- pohybující se objekty (městu nic nepřináší, řidiče okolí téměř nezajímá)

pomalá doprava

- lidé v ulicích

pomalá doprava

- ekonomický význam: možnost zastavit se kdykoli a kdekoli

pomalá doprava

- sociální význam: interakce mezi lidmi

pomalá doprava

- sociální význam: interakce mezi lidmi

pomalá doprava

- sociální význam: je to pro každého

pomalá doprava

- sociální význam: je to pro každého

pomalá doprava

- sociální význam: je to pro každého, v každém věku

pomalá doprava

- zdravotní význam: pravidelný pohyb (*80% Kodaňanů jezdí na kole i v zimě*)

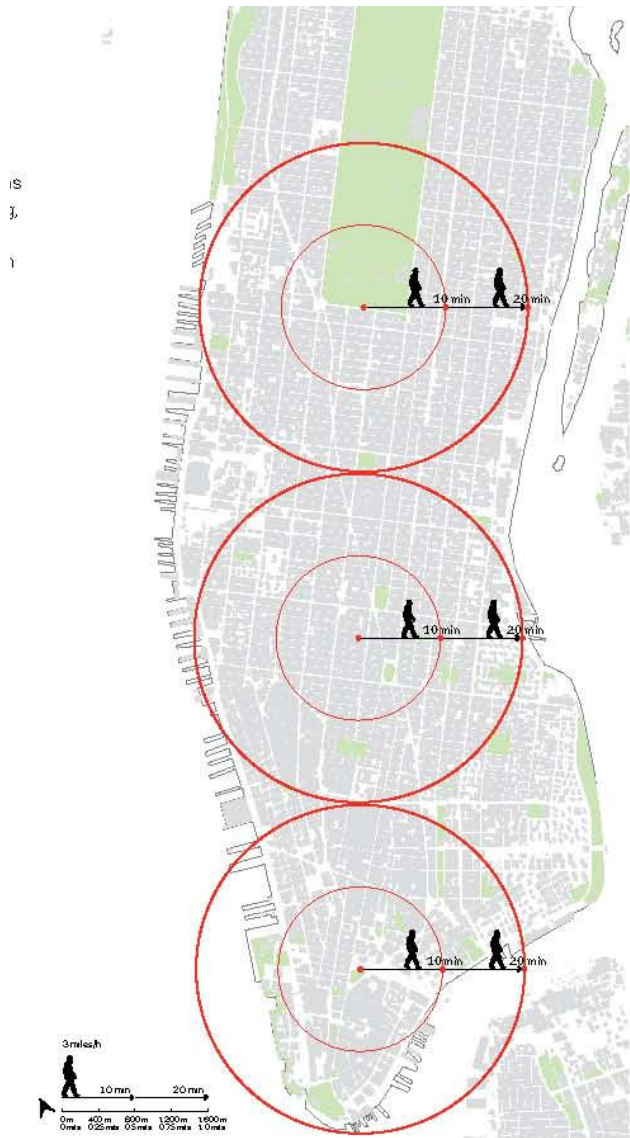

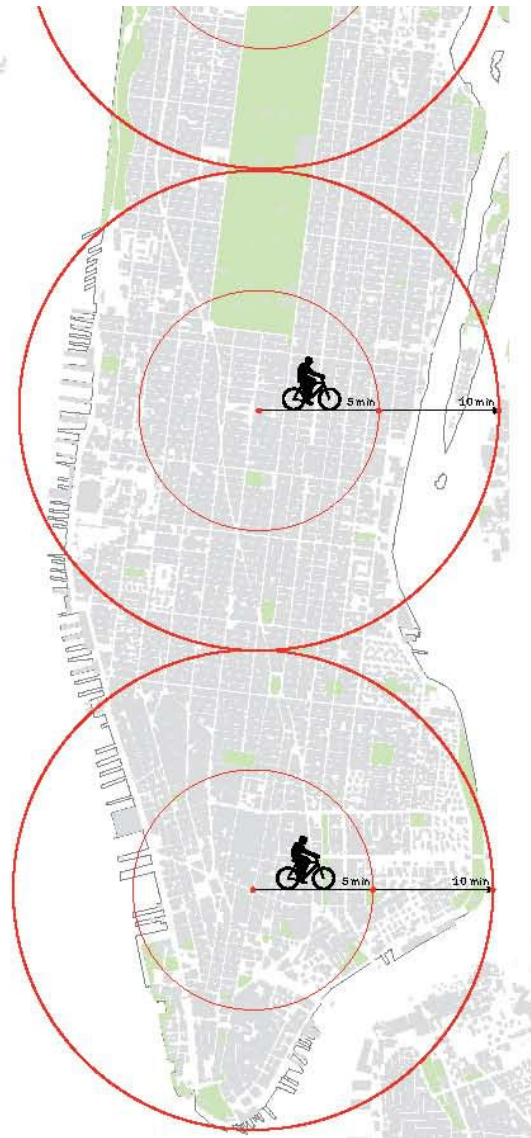
pomalá doprava

docházkové vzdálenosti – dle kvality cesty:

pěší cca 500 m / 10 min, na kole 2000 m / 10 min

Calculated Manhattan walking distances shown in minutes.

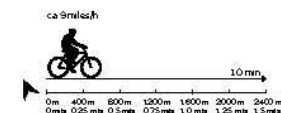
Calculated Manhattan cycling distances shown in minutes.

World Class Streets: Remaking New York City's Public Realm

Pedestrian traffic

New York has some of the highest volumes of pedestrians in the world, and New Yorkers flock to inviting public spaces, such as the Hudson River Greenway, the car-free parks on weekends and the new public spaces that NYCDOT created along Broadway in Midtown Manhattan during 2008.

pomalá doprava

- předpokladem je infrastruktura a integrace s ostatní dopravou

pomalá doprava

- předpokladem je infrastruktura a integrace s ostatní dopravou

Proč Kodaňané jezdí na kole?

Protože je to ekologické?

1%

říká ANO

Copenhagen
Bicycle Account
2006

Kodaňští cyklisté
„ušetří“ 90.000 t CO₂
ročně

Proč Kodaňané jezdí na kole?

Aby ušetřili?

6%

odpovídá
ANO

Copenhagen
Bicycle Account

2016

 partnerství

Proč Kodaňané jezdí na kole?

Protože se tak udržují fit?

19%
říká ANO

Copenhagen
Bicycle Account
2006

Proč Kodaňané jezdí na kole?

Protože je to pohodlné, rychlé a jednoduché?

61%
ANO!

Copenhagen
Bicycle Account
2006

Příklad - centrum Kodaně

- 1500 míst na lavičkách
- 5000 kavárenských židliček
- sezóna březen – listopad
- během posledních 10 let bylo zrušeno 600 parkovacích míst na ulici
- od roku 1968 do roku 1986 - 3x se zvětšila rozloha pěších ulic
3x se zvýšil počet lidí v ulicích
- během posledních 20 let - se zvýšila cyklodoprava o 65%, automobilová doprava se nezměnila

Podíl přepravní práce v Kodani (2005):

Auta	-	33%
Cyklisté	-	33%
MHD	-	33%

Další „renesanční“ města:

Melbourne, Zurich, Londýn, Oslo,...

sezení

základ: krytá zída, zajímavý výhled

sezení

základ: dobré mikroklima

sezení

pohodlí a atraktivita

sezení

druhotné možnosti – mladí sedí na čemkoliv

sezení

druhotné možnosti – mladí sedí na čemkoliv ... (co jim zbývá:)

sezení

v nouzi lepší než žádné (čekání na autobus)

sezení

na pobytových trávnicích (zavlažované, pro lidi, ne pro psy)

sezení

s možností si popovídat...

sezení

... nebo si udělat piknik

vodní prvky

základ: voda „živá“ ...

vodní prvky

...lákející k doteku

vodní prvky
jedinečnost

využití a aktivity

trhy: tradiční funkce veřejných prostranství

využití a aktivity

trhy: tradiční funkce veřejných prostranství

využití a aktivity

trhy: farmářské trhy – díky za ně, nicméně je to móda a extrém

využití a aktivity

- výjimečnost

využití a aktivity

- možnost občerstvení

využití a aktivity

- atraktivita a jedinečnost

komunita a vztahy

vztah k místu a k lidem, kteří zde žijí

komunita a vztahy

vztah k místu a k lidem, kteří zde žijí

komunita a vztahy

vztah k místu a k lidem, kteří zde žijí

shrnutí:

překážky pro uplatnění uvedených principů

- životní styl většinové společnosti, nastavení pravidel (auto středem světa, „po nás potopa“)
- nezájem politiků (chybějící poptávka od voličů, absence jednoznačných argumentů?)
- legislativa / normy (např. stanovený minimální počet parkovacích míst, „pokud nezaparkují – nepřijedou“, plánování automobilové dopravy vs. plánování „měkké dopravy“)
- development bez strategie a regulací (velké bloky, monofunkce – sídliště, office centra, shopping centra)
- klapky na očích – izolovanost oborů (architekti, dopravní inž., sociologové, ekologové, ekonomové)

shrnutí:

doporučení:

POLITIKA: Systematický přístup (strategie a jejich promítnutí na státní a městské úrovni)

Plzeň: Zásady pěší dopravy, generel pěší dopravy

Praha 10: Strategie pro veřejné prostory

Shrnutí:

doporučení:

URBANISMUS: regulativy v intencích „lidského měřítká“: generel veřejných prostranství – regulační plány stanovující jednolitou stavební čáru, max. velikost ploch, obchodních jednotek, podporující polycentricitu měst, určující v „jádrových zónách“ minimální povolenou hustotu

- Java Island, Amsterdam Harbor, Holland
- Lysá nad Labem: developerský projekt Záhřada - www.zahradatojezivot.cz

doporučení

KAMPANĚ, PŘÍKLADY:

- spolu s infrastrukturou je třeba i osvěta vedoucí ke změně návyků a životního stylu

například:

- www.copenhagenize.com
- www.auto-mat.cz
- www.zitbrno.cz
- www.walk21.com

HAMBURG

politický aspekt
udržitelného města

European
Green Capital
pro rok 2011

 nadace
partnerství

Bild: Kai-Uwe Gundlach
www.mediaserver.hamburg.de

Hamburg Umwelthauptstadt Europas 2011

HAMBURG
Umwelthauptstadt
EUROPAS

Hamburg

Hamburg - Hafen City – udržitelné město

- v těsném sousedství centra města
- původně skladištní areál
- 155 ha promísení pracovišť, bydlení a rekreačních příležitostí

- nová linka metra, lodní linka, autobusy na zemní plyn
- parkování v parkovacích domech nebo pod objekty

pečlivé plánování veřejného prostoru

pečlivé plánování veřejného prostoru

doprava – podpora pěší a cyklistiky

od roku 2009 - 71 stanic - 1000 kol -1800 km cyklostezek

NEW YORK CITY

politický aspekt udržitelného města

první ekologicky udržitelná megalopole 21.století?!?

„PlaNYC a design for the sustainability of NYC“

- v roce 2007 představil starosta Bloomberg PlaNYC 2030: Vize New York City 2030).
- definice priorit a cílů města do roku 2030.
- komplexní dokument, který našel podporu obyvatel, ale i odborné veřejnosti.

Home

About PlaNYC

The Plan

- Introduction
- Housing and Neighborhoods
- Parks and Public Space
- Brownfields
- Waterways
- Water Supply
- Transportation
- Energy
- Air Quality
- Solid Waste
- Climate Change
- Public Health
- Food
- Natural Systems
- Green Buildings
- Waterfront
- Economic Opportunity
- Public Engagement
- Sustainability Indicators
- Implementation

Outreach

News and Events

Publications

Contact PlaNYC

Transportation

Goal: Expand sustainable transportation and improve the high quality of our transportation system.

Transportation systems shape the city from billions of dollars of past investments. Those investments connected throughout the five boroughs. Transportation determines how and where we live, work, and play.

To support a vibrant economy, we will continue our commitment and maintain and manage our infrastructure to meet our key transportation needs: optimizing the speed, safety, and efficiency of goods into, out of, and around the city.

Transportation is a multi-jurisdictional effort. We will work with the State and Federal Government, the Metropolitan Transportation Authority and MTA. We will reduce congestion and better funding.

Závazky a cíle

- výrazně omezit znečištění ovzduší,
- snížit CO₂ emise o 30 %,
- připravit se na milionový nárůst obyvatelstva,
- zaměřit se na změnu v dopravní infrastruktuře,
- zabezpečit, aby park nebo upravený veřejný prostor byl max. 10 min chůze od domu každého obyvatele.
- !novinka v komunální politice – všechny body jsou řádně odůvodněné a doplněné reálnými a konkrétními řešeními

Realizace záměrů

- cyklistický boom
- multiFUNKČNÍ Greenways
- „renesance“ ulic
- veřejná prostranství

cyklistický boom

- auta k osobní přepravě využívány v 10 % pro vzdálenosti menší než 1 km, v 22 % pro vzdálenosti menší než 2 km a v 56 % pro menší než 4 km
- vzdálenosti do 4 km ve městě snadno zvládnutelné a nenáročné pro cyklisty (pokud ovšem k tomu existují vhodné podmínky!)
- NYC chybí optimální podmínky

cyklistický boom

- malými dílčími úpravami s cílem snížení dominance automobilů v ulicích a naopak zrovnoprávnění kol
- vybavenost pro cyklistiku

Příklad úpravy: 9th Avenue PŘED

9th Ave. Sep.08

Příklad úpravy: 9th Avenue PO

cyklistický boom

- intenzivní kampaně propagující přínosy cyklistiky
- **„Osvobod'te se s jízdou na kole!“**
- propagace kola jako vhodného prostředku pro každou generaci a pro každodenní využití
- počet cyklistů se zvýšil od roku 2005 o neskutečných 50 %

New York City Bike Share

Help shape NYC's new transit option

AB wants a Manhattanville station. [Check it out →](#)

Tell us where you'd like to see a bike share station

Click "Suggest Station", then drag the map pin to make adjustments.

Click "Confirm Station" when you're done, and tell us why it's a good location.

CONFIRM STATION

Monika suggested this station in Kips Bay.

I want a bike station here because it is right in front of Baruch College. As a student on a limited budget, I love inexpensive transportation.

Support Station! 8 Supporters

Share this station: [f](#) [t](#) [e](#) [v](#)

Legend:
 - separated cycle path (green line)
 - striped route (dashed green line)
 - on-street signed route (dotted green line)

[What Is Bike Share?](#)

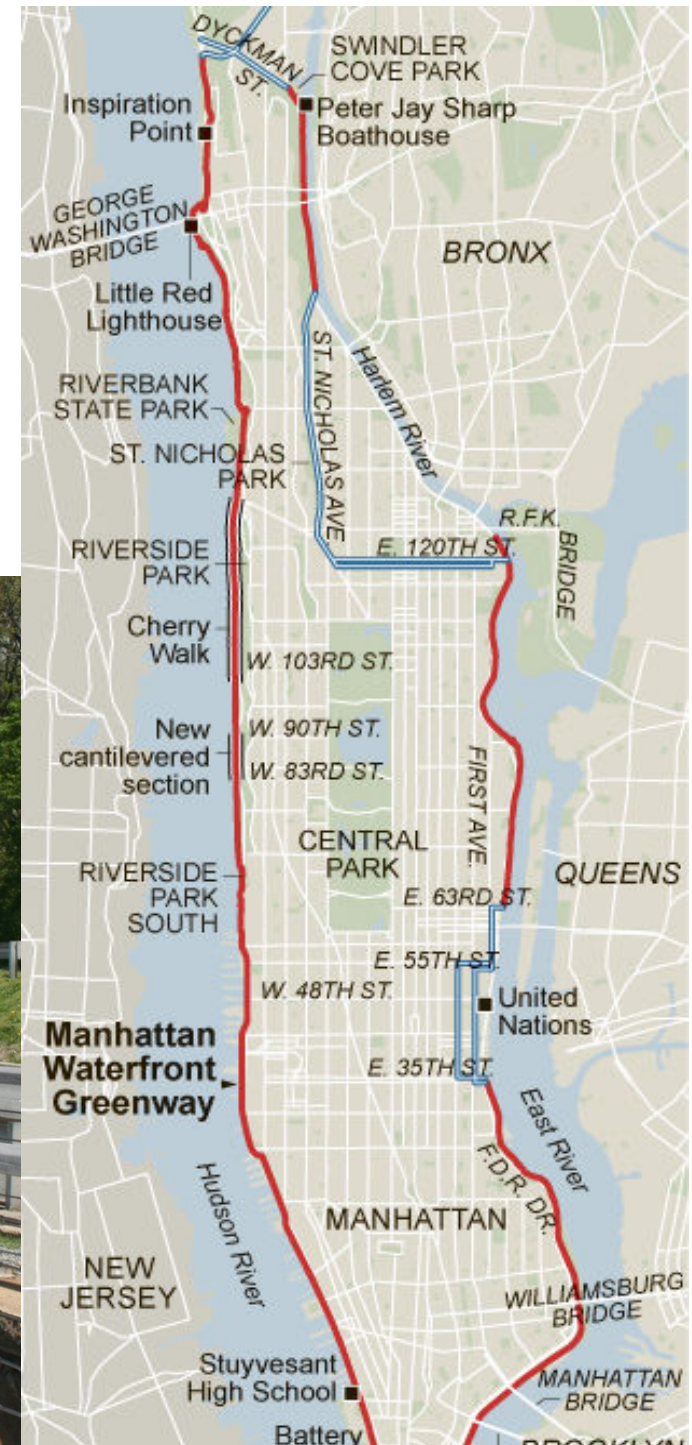
[Bike Share in NYC](#)

[Get Involved](#)

multiFUNKČNÍ greenways

- řešeny velmi sofistikovaně – komplexně a v návaznosti na své okolí
- nabízí pro každého něco → oblíbené mezi obyvateli NYC

„Renesance“ ulic

- dopravní neudržitelnost v důsledku extrémního automobilismu
- program Renesance ulic s cílem angažovat obyvatele do procesu „renesance“ = obnovení ulic jako obyvatelných míst, kde se mohou lidé bez rozdílu věku důstojně pohybovat, bezpečně přecházet, setkávat i bavit se.

„Renesance“ ulic

- nejsilnějším nástrojem se stal blog (www.streetsblog.org)
- má velký vliv v diskuzi o tom, jak by měly ulice vypadat a fungovat
- díky medializaci umožněno, aby se téma dostalo do popředí zájmu místních obyvatel, odborníků a především politiků

The screenshot shows the homepage of Streetsblog.org. At the top, there is a navigation bar with links for 'STREETS BLOG NYC LA SF Capitol Hill Network', 'JOBSBOARD', 'STREETFILMS', and a 'DONATE' button. Below this is a large orange banner with the 'STREETS BLOG.ORG' logo and icons for a pedestrian, a cyclist, and a bus. The main content area features a blog post from Friday, October 14, 2011, titled 'Why Henriette Rides' by Dmitry Gudkov. The post includes a photograph of a woman in a green jacket and a young girl with a purple backpack standing near a bicycle. To the right of the main content, there is a search bar for 'Streetsblog New York City', a 'THANKS TO OUR SPONSORS' section with logos for 'I NY' and 'ADAM WHITE', and a 'FOLLOW STREETS BLOG' section with social media links for Twitter and Facebook. At the bottom right, there is a 'RECENTLY POSTED JOBS' section listing a position in Southern California.

veřejná prostranství: Times Square = PROBLÉM

- za oponou známého jména se skrývá šokující pravda:
„Times Square je podle průzkumů místo, kde nikdo nechce trávit čas“
→ DŮVODY?
- Times Square Alliance (koalice správy města a místních obchodníků) najala organizaci Project for Public Spaces (PPS) → ANALÝZY!

Times Square – PŘED

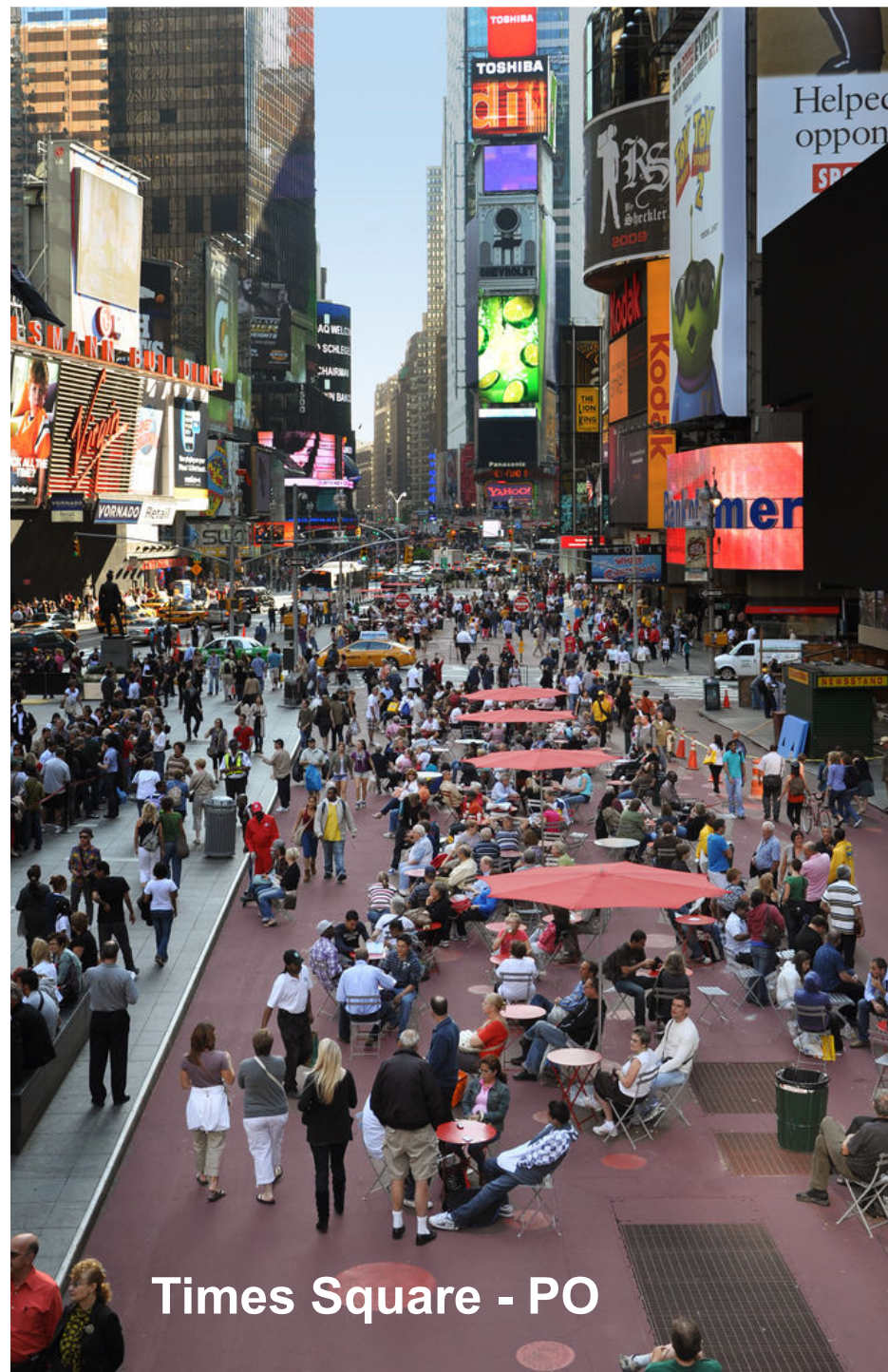

Times square – PO

Znovuzrození Broadway

- Byl otevřen 200 let starý manhattanský cestní problém: Broadway
  - kopíruje starý indiánský chodník
  - protíná diagonálně „šachovnici“, a vytváří tak nadbytečné křižovatky, které zpomalují dopravu
  - řešení: omezení dopravy, podpora pěších, cyklistů a nových VP

Více informací

Jan Gehl a kolektiv

- Život mezi budovami
- Nové městské prostory (New City Spaces)
- New City Life
- Public Spaces, Public Life – Copenhagen
- Cities For People

Gehl Architects - www.gehlarchitects.dk

Center for Public Space Research - www.karch.dk

Project for Public Spaces - www.pps.org

Nadace Partnerství – www.nadacepartnerstvi.cz

Město jako obývánk

Děkuji za pozornost

Ing. arch. Robert Sedlák
robert.sedlak@nap.cz

www.nadacepartnerstvi.cz

Robert Sedlák
robert.sedlak@nap.cz